

УДК 94(477):341.485(47+57)«1920»

DOI: 10.31651/2413-8142-2021-26-Markova-Lapchynska

С. В. Маркова

доктор історичних наук, доцент, директор «Інституту дослідження Голодомору»,
філія Національного музею Голодомору-геноциду, м. Київ, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8665-2688>
e-mail: markova1914@ukr.net

Н. В. Лапчинська

старший науковий співробітник «Інституту дослідження Голодомору»,
філія Національного музею Голодомору-геноциду, м. Київ, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1586-2909>
e-mail: n_lapchynska@ukr.net

Бібліографічний опис для цитування: Маркова С. В., Лапчинська Н. В. Совецькі дисонанси конотацій та денотацій на початку 1920-х рр. в Україні: соціоісторичний дискурс за матеріалами V конференції КП(б)У. Частина I. *Український селянин*. 2021. Вип. 26. С.55-59. doi: 10.31651/2413-8142-2021-26-Markova-Lapchynska

СОВЕЦЬКІ ДИСОНАНСИ КОНОТАЦІЙ ТА ДЕНОТАЦІЙ НА ПОЧАТКУ 1920-Х РР. В УКРАЇНІ: СОЦІОІСТОРИЧНИЙ ДИСКУРС ЗА МАТЕРІАЛАМИ V КОНФЕРЕНЦІЇ КП(б)У Частина I

Анотація. *Мета* – аналіз, характеристика, узагальнення свідомісних деформацій, змістових наповнень, соціетальних впливів комуністичної ідеології, латентних складових кодомовних і текстуальних інтеракцій, що міцно вкорінювалися в мову спілкування і мислення, брали участь у формуванні культурних кодів і впливали на вибір історичного шляху. **Висновки.** У статті проаналізовано окремі доповіді більшовицьких очільників на V конференції КП(б)У, зокрема приклади вжитих ними лексем та їх інтерпретацій з наданням їм додаткового значення, нового експресивного забарвлення; введено в мову сучасних історичних досліджень нові змістові категоріальні одиниці «конотація», «денотація»; вперше введено до наукового обігу низку документів Центрального державного архіву громадських об'єднань України. Проаналізувавши окремі доповіді більшовицьких очільників на V конференції КП(б)У, було з'ясовано, що згадані очільники часто спотворювали змістове значення вживаних ними слів та словосполучень, зокрема тих, що носили політичне забарвлення «бандитизм», «українські націоналісти», «незалежники», «бідняк», українська «деревня», «Перекоп», «буржуазний відщепенець» тощо. Зважаючи на задекларовані підходи, було введено в мову сучасних історичних досліджень нові змістові категоріальні одиниці «конотація», «денотація»; до наукового обігу стенограму V конференції КП(б)У, що зберігається в Центральному державному архіві громадських об'єднань України як документ, що без редакторських правок ретранслює переконання тогочасних очільників КП(б)У та їх партійних керівників.

Ключові слова: Україна, КП(б)У, Я. Яковлев, Г. Зінов'єв, Х. Раковський, «бандитизм», «націоналізм», «бідняк», конотація, денотація.

Постановка проблеми. Сучасна Україна переживає складний процес суспільної трансформації, формування демократичної, правової, соціальної держави і громадянського суспільства. Той факт, що проблеми сучасного державотворення в Україні сягають корінням у тоталітарне минуле, надає актуальності всебічному вивченню легітимації та функціонування комуністичного режиму на українських теренах. Актуальність теми дослідження також пояснюється російсько-українською війною ХХІ ст., в якій проявилися «гібридні» методи, використані більшовицькою Росією понад сто років тому. Сьогодні Україна особливо потребує глибинних змін, наукового «змивання» совецьких спотворень сенсів, змістів, понять.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Комплексно досліджували тему легітимації комуністичного режиму на українських теренах С. Кульчицький [1], Г. Єфіменко [2]; О. Веселова, В. Марочко, О. Мовчан [3]; В. Сергійчук [4]; С. Калінкіна, С. Корновенко, С. Маркова, Н. Романець

[5]; М. Фролов [6]. Настрої та моделі поведінки партійно-радянських працівників досліджували В. Васильєв, Н. Верт, С. Кокін [7]. Порівняльно-історичною етимологією деяких слів займалися С. Маркова, Л. Шеремета [8].

Мета – аналіз, характеристика, узагальнення свідомісних деформацій, змістових наповнень, соціетальних впливів комуністичної ідеології, латентних складових кодомовних і текстуальних інтеракцій, що міцно вкорінювалися в мову спілкування і мислення, брали участь у формуванні культурних кодів і впливали на вибір історичного шляху.

Виклад основного матеріалу. Зважаючи на задекларовані підходи, пропонуємо таке змістове наповнення базових категорій дослідження. Конотація (від лат. *notatio* – позначення) – супутнє емоційно-експресивне значення мовної одиниці, яке пов'язане з описовим значенням та яке доповнює його [9]. З кінця ХІХ ст. набуло сучасного значення в логічній семантиці, теорії синтаксису, стилістиці,

загальній семіотиці. Конотація вважається динамічним культурно-історичним, психологічним явищем, на відміну від не завжди конотативно багатой розмовної лексики чи просторіччя, а також наукової термінології; є основою формування образної системи, притаманна фольклору та художній літературі [10, 515]. У філософії та логіці використовується у дещо вужчому значенні, а саме конотацією терміна є набір властивостей, що їх посідають усі об'єкти з розширення терміна. Наприклад, буржуазний – ворожий; українець – бандит [11, арк. 18]. Конотація відноситься до емоційних наслідків та асоціацій, які може мати слово, на відміну від його денотативного (або буквального) значення. Також називається інтенцією або сенсом. Конотація слова може бути позитивною, негативною або нейтральною. Ось приклад: для більшості людей слово *бідний* означає убогий, котрий живе у нужді, нестатках, тож його культурний підтекст є негативним. Однак для більшовиків це слово означало лояльність до режиму.

Денотація (лат. *denotatus*: позначений) – однозначна назва предметів та явищ, протилежна конотату. Денотат трактують як понятійне ядро значення, позбавлене суб'єктивних відтінків, експресивно-стилістичного забарвлення, вважають відповідником застосовуваного в традиційній логіці терміна «обсяг поняття» [12, 268]. Отож, денотація є фактичним значенням слова, а конотація – асоціативним. Приклад: нейтральне слово «жінка» та негативно забарвлене більшовиками «петлюрівка»; «чоловік» – «петлюрівець»; «селянин» – «мішок з картоплею».

У статті авторки звернулися до малодослідженої фахівцями-істориками стенограми V конференції КП(б)У, що проходила в Харкові 17–22 листопада 1920 р., матеріали якої є недостатньо вивченими та проаналізованими, зокрема в контексті підміни понять доповідачами, їх пролонгованих суспільно-політичних наслідків; виявлення та розрізнення конотацій та денотацій.

Московські очільники після IV конференції КП(б)У не поклалися в питаннях ухвалення директив щодо подальших шляхів розвитку України на делегатів, вибраних «на місцях», губернськими партконференціями. Більшість делегатів на V конференції були представниками Червоної армії, вихідцями з Росії, не володіли українською мовою (мовою конференції була російська). Варто зауважити, що колишні боротьбисти П. Любченко і О. Шумський виступали українською, В. Блакитний – відмовився, щоб його краще розуміли делегати від армії.

За відсутності чітких совєцьких пропагандистських концептів-маркерів, зокрема «суцільну пауперизацію та кризу в дореволюційному суспільстві», «про братні народи», «очікування українцями визволення» та ін. (що вибудувалися пізніше), на V конференції КП(б)У Г. Петровський розповідав «про третій прихід в Україну» та необхідність легітимізації совєцької влади [13, 23-27зв]. (Прим. авт.: на кінець 1920 р. радянська Росія розмістила на території УНР окупаційне військо чисельністю понад 1 млн осіб [14]). Порядок денний V конференції підтверджує намагання окупаційної влади контролювати всі сфери життєдіяльності українського суспільства, акцен-

туючи увагу на земельних, продовольчих питаннях, «боротьбі з бандитизмом» (у цьому негативному конотативному визначенні відбулася подальша підміна понять, що проіснувала в радянській історіографії до недавнього часу).

21 грудня 1919 р. командувач російських військ Південного фронту О. Єгоров і член Революційної військової ради (РВР) фронту Й. Сталін видали наказ про створення особливих відділів Всеросійської надзвичайної комісії (ВНК) для знищення українського визвольного руху. 20 квітня 1920 р. під грифом «таємно» у Харкові видано «Краткую инструкцию по борьбе с бандитизмом и кулацкими восстаниями», яку підписали голова Раднаркому УСРР Х. Раковський, члени Реввійськради Південно-Західного фронту О. Єгоров та Р. Берзін, начальник тилу фронту Р. Ейдеман, начальник штабу Південно-Західного фронту М. Петін щодо застосовування проти цивільного населення військових підрозділів [13, 23-27зв]. Чекісти ділили «банди» на дві категорії: 1) кримінального характеру, після потрапляння агентів-чекістів у «банди» вони мали впливати на грабіжницькі інстинкти та розкладати їх зсередини; 2) політичні організації, які після асертурної політроботи лише збільшувалися чисельно та ставали більш згуртованими [15, 9-10]. Наприкінці 1920 р. – на початку 1921 р. тільки у великих повстанських загонах налічувалося понад 100 тис. осіб. У жовтні 1920 р. голова РНК В. Ленін визнав, що повстанці є дієвою силою в Україні, а радянська влада існує там формально.

Зауважимо, що доповідачем з питання по роботі на селі й боротьби з «бандитизмом» на V конференції був член політбюро і оргбюро ЦК КП(б)У, секретар Харківського губкому, російський більшовик Я. Яковлев – людина з майже закінченою вищою освітою (4 курси Петроградського політехнічного інституту), майбутній нарком землеробства СРСР (грудень 1929 р. – квітень 1934 р.), відомий за роботою у комісії Яковлева, що розробила проєкт затвердженої політбюро ЦК ВКП(б) 5 січня 1930 р. постанови «Про темп колективізації і заходи допомоги держави колгоспному будівництву», який входив до оточення Й. Сталіна. У роки Української революції був відряджений ЦК РКП(б) в Україну, використовувався в найважливіших для кремлівських очільників (з огляду на загрозу втрати контролю) місцях і ситуаціях. Свою доповідь він почав із визначення бандитизму: «У нас бандитизм – это не уголовное явление, у нас бандитизм – это не случайный прыщик на прекрасном теле нашей страны, у нас бандитизм является огромной важности социальным явлением, с которым нужно разобраться при определении методов борьбы, с какими нам приходится подходить к вопросу о том, что собой представляет наша деревня». Далі доповідач роз'яснював відмінності «бандитизму» в Україні 1919 р. і 1920 р.: «В прошлом году он был восстанием целого села против рабочего и коммуниста города, движением противосоветским. Это не было движением отдельных групп села, а это было крестьянским восстанием. <...> Это было движение, которое трудно было отличить, где начинается бедняк и где кончается кулак, это было массовое крестьянское движение и, конечно, при таких

условиях наша борьба в прошлом носила характер налета – налетели, морду набили, банду разогнали и точка. <...> То, что на Правобережьи во главе восстания стояли петлюровские интеллигенты и лозунги этих восстаний были архи революционными, трижды революционными, пожалуй более революционными, чем лозунги коммунистической партии и советской власти, то что во главе движения на Правобережьи стояли откровенные и неоткровенные петлюровцы – незалежники, эс-эры правые и левые и всякие прочие украинские националисты, а в Александровском и Гуляйпольском районе во главе стояли анархисты и левые эс-эры, то что на Правобережьи и в махновском районе это было восстание нерасслоенного села против рабочего города, в этом нет никакого сомнения. <...> в этом году <...> благодаря тому, что путем усилий партии, усилий армии и всего советского аппарата (окупаційна адміністрація, зміцнена військовою силою – авт.) мы смогли все свое внимание сосредоточить на расслоении села, и вот благодаря тому, что эти усилия дали нам в деревне уже вылившийся силой бедняков, восстания стали терять свой свободный характер и перестают быть восстаниями, а начинают переходить в бандитизм. Я. Яковлев дал таку оцінку повстанського руху 1920 р.: «И любое восстание последнего периода представляет собой одно и то же. Исчезает прошлогодний всекрестьянский божок и создается кулацкий руководитель, опирающийся на зажиточные элементы села, которые борются с бедняком – крестьянином [16, 151-161].

Про важливість для московських очільників утримати Україну свідчить присутність на конференції партійних високопосадовців з РСФРР Л. Троцького й Г. Зінов'єва. У вітальному слові Г. Зінов'єва V конференції КП(б)У 17 листопада 1920 р. зазначалося: «<...> Попытка буржуазных отщепенцев (Прим. авт.: негативне конотативне значення), попытка социалистических партий, которые пытались разжечь национальный вопрос на Украине, не удалась. <...> Нам удалось механически наметить решение национального вопроса, ослабить остроту его, потому что мы пролетарская партия, потому что мы при всех трудностях вели линию пролетарской революции и этим мы принудили доверять нам всех искренних национальных элементов (Прим. авт.: «революціонери», котрі сповідували «червоний терор» використовували негативне конотативне значення навіть до понять, які не передбачали примусу, але в цьому випадку конотація «принудили» використовується ще й в значенні «перетягнули на свій бік», що не є правдою) <...> И вот все должны были признать тот факт, что благодаря правильной политике коммунистической партии на Украине, мы в течение неполного года ослабили на 90 % остроту вопроса <...> [17, 4; 6]. Варто зауважити, що відповідно до теорії «наукового комунізму», національне питання розглядалося лише через концепт «класової боротьби», нація вважалася вищою формою етнічної спільноти, яка на певному етапі мала заперечити етнічне, провідником нації вважався пролетаріат, соціалістичні нації в майбутньому мали бути трансформовані в комуністичні. Фундатори теорії «наукового комунізму» користувалися термінами «буржуазна

нація», «промислова нація», «селянська нація», «імперіалістична нація» та ін.

Далі Г. Зінов'єв виголошував: «Советская власть на Украине существует не полный год, а около 11 месяцев. <...> (У 1920 р. партійні очільники хизувалися лише 11 місяцями). Мы начали борьбу против буржуазии вплотную совсем недавно. <...> Мы взяли недавно Перекоп в смысле военном, но у нас был другой Перекоп, гораздо более страшный, это тот, который делала нам украинская деревня. Украинская деревня еще совсем недавно была для нас неизвестной страной» (Прим. авт. Г. Зінов'єв порівняв захоплення українського села із військовою операцією, невоєнний Перекоп був для нього значно страшнішим, Україна ідентифікувалася як «невідомо країна»).

Варто зауважити, що Г. Зінов'єв вживає російську дефініцію «деревня» до українського села, ототожнюючи ці поняття. В «Етимологічному словнику української мови» зазначено, що «село» походить від праслов'янського *sedlo*, пов'язане із **sēdēti* «сидіти»; у старослов'янській мові слово село означало «населене місце, двори, будівлі»; ця лексична основа змішалася з основою праслов'янського *selo* «рілля», спорідненою з литовським *salà*, що означає «острів», східно-латиським *solā*, латинським *solum* «грунт», давньоверхньонімецьким *sal*, що означає «будинок, житло». Щодо «деревни», Л. Успенський зазначає, що одні науковці схиляються до думки, що слово «деревня» пов'язане з дієсловом «дерти», на їхню думку, воно означало «місце, на якому був видраний, викорчований ліс». Інші вважають, що воно ближче до слова «дерево». Первісне значення – «місце, очищене від лісу» (для землеробства), потім – «двір з ділянкою землі», «селище», а початковим є дієслово – «дерти». У підсумку «деревня» – невелике селянське поселення без церкви. Отже, слово «село» порівняно із словом «деревня» має давнішу етимологію і чітке визначення [8, 116].

Далі Г. Зінов'єв розмірковував: «Дело заключается в том, что правильно намечена линия борьбы с буржуазией в городе, борьбы со свободной торговлей, со спекулянтами, расслоение в деревне, насаждение там нашей организации, нашей бедноты, которую мы же найдем. Бедняк будет вовлечен во все более и более острую решительную борьбу с украинским кулаком» [17, 7]. Слово «бідняк» набуло позитивної конотації і якщо українці історично цінували селян-власників, хазяїв, людей заможних і самодостатніх (українців, які мали від 8 до 15 дес., з повагою називали господарями (хазяями), то совети нав'язали їм іншу суспільну модель, при якій бути бідним – це добре, як з'ясується пізніше, це навіть могло врятувати життя.

З політичною доповіддю ЦК КП(б)У на V конференції КП(б)У виступив голова Раднаркому УСРР Х. Раковський. Навіть окремі фрагменти цієї промови (витяг із стенограми. Ч. I. 18 листопада 1920 р.) засвідчують, що вона також не позбавлена конотацій, евфемізмів та інших засобів, за допомогою яких цей впливовий в Україні посадовець, особистий ставленик В. Леніна використовував принцип підміни понять. Х. Раковський. <...> Заграничные газеты <...>

за последние недели октября <...> представляют дело в России и у нас как канун свержения Советской власти. Советская власть сама изживает себя изнутри, голод, восстание за восстанием и проч., и конечно, такие сведения, кот[орые] даются каждый день, распространяемые в миллионах экз[емпляров], должны соответственным образом повлиять на психологию солдат и крестьян и той части несознательных рабочих за гр[аницей], кот[орых] хотят бросить против нас. <...> В газете телеграмма опять-таки из Парижа от 18 октября <...> (не зазначено, в якій газеті, від кого телеграма – авт.). Х. Раковський маніпулює уявною/вигаданою небезпекою зовнішньої загрози. Далі Х. Раковський виголошує: «В течение трех лет мы должны были с другой стороны все средства республики, продовольствие и снабжение направить в Красную армию. (Прим. авт.: він підтверджує факт регулярних примусових вилучень з України для матеріального забезпечення окупаційного війська) <...> Наступающий период является для нас моментом ремонта рабочего класса, восстановления промышленности. <...> Последние 2–3 мес. пошли на подготовку этой новой работы, характерным моментом которой должны явиться продовольственная кампания, борьба за восстановление производства, за снабжение рабочего класса, за создание лучших условий существования рабочего класса, борьба за устранение экономической разрухи». Варто зауважити, що робітничий клас в Україні не був бага-

точисельним, станом на 1920 р. частка сільського населення становила 81,9 % (авторські розрахунки) і українські селяни могли «прогодувати свій робітничий клас». Проте їм пропонували «відремонтувати і прогодувати» ефемерний, чисельно не окреслений робітничий клас. Окупанти швидко відчули «смак» насильницьких державних хлібозаготівель та продовольчої диктатури.

Висновки. Проаналізувавши окремі доповіді більшовицьких очільників на V конференції КП(б) У (Г. Зінов'єва, Х. Раковського, Я. Яковлева), окремі приклади вжитих ними лексем та їх інтерпретацій з наданням їм додаткового значення, конотацій, денотацій, було з'ясовано, що згадані очільники часто спотворювали змістове значення вживаних ними слів та словосполучень, зокрема тих, що носили політичне забарвлення «бандитизм», «українська націоналісти», «незалежники», «бідняк», українська «деревня», «Перекоп», «буржуазний відщепенець» тощо. Зважаючи на задекларовані підходи, було введено в мову сучасних історичних досліджень нові змістові категоріальні одиниці «конотація», «денотація»; до наукового обігу стенограму V конференції КП(б)У, що зберігається в Центральному державному архіві громадських об'єднань України як документ, що без редакторських правок ретранслює переконання тогочасних очільників КП(б)У та їх партійних керівників.

Список використаної літератури та джерел:

1. Кульчицький С. Комунізм в Україні: перші десятиріччя 1919–1928. Київ: Основи, 1996. 396 с.
2. Єфіменко Г. Статус УСРР та її взаємовідносини з РСФРР довгий 1920 рік. Київ: Інститут історії, 2012. 367 с.
3. Веселова О., Марочко В., Мовчан О. Голодомори в Україні 1921–1923, 1932–1933, 1946–1947: Злочини проти народу. Київ ; Нью-Йорк: Вид-во М.П. Коць, 2000. 270 с.
4. Сергійчук В. Як нас морили голодом. 1921–1923, 1932–1933, 1946–1947. Київ: Українська видавнича спілка, 2003. 392 с.
5. Калінкіна С., Корновенко С., Маркова С., Романець Н. «Великий перелом» на селі. Фінал селянської революції (1929–1933 рр.). Черкаси, 2017. 300 с.
6. Фролов М. Компартино-радянська еліта УСРР (1917–1922 рр.): Становлення і функціонування. Запоріжжя: Прем'єр, 2003. 800 с.
7. Васильєв В., Верг Н., Кокін С. Настрої та моделі поведінки партійно-радянських працівників УСРР (1932–1933 рр.). *Партійно-радянське керівництво УСРР під час голодомору 1932–1933 рр.: Вожжі. Працівники. Активісти*. Київ: Інститут історії України, 2013. 444 с.
8. Маркова С., Шеремета Л. Український селянин-хлібодар: історико-етимологічний дискурс. *Український селянин*. 2021. Вип. 25. С. 115–121.
9. Конотація. *Словник інішомовних слів*. URL: <https://www.jnsm.com.ua/cgi-bin/m/s2.pl?Article=10096&action=show>
10. Конотація. *Літературознавча енциклопедія: у двох томах*. Том 1 / авт.-уклад. Ю.І. Ковалів. Київ: ВЦ «Академія», 2007. С. 515.
11. ЦДАВО України. Ф. Р. 340. Оп. 2. Спр. 998. Арк. 18. Т. 1.
12. Денотат. *Літературознавча енциклопедія: у двох томах*. Том 1. Київ: ВЦ «Академія», 2007. С. 268.
13. ЦДАВО України. Ф. 3204. Оп. 1. Спр. 3. Арк. 23–27зв.
14. Сидоров С. Радянська армія. *Енциклопедія історії України*. URL: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?Z21ID=&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0&S21STR=Radianska_armiia
15. ГДА СБ України. Ф. 16. Спр. 514. Арк. 9–10.
16. ЦДАГО України. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 43. Арк. 151–161.
17. ЦДАГО України. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 42. Арк. 4; 6.

References:

1. Kulchytskyi, S. (1996). *Komunism v Ukraini: pershi desiatyrichchia 1919-1928* [Communism in Ukraine: First Decades 1919-1928]. Kyiv: Osnovy. [in Ukrainian].
2. Yefimenko, H. (2012). *Status USRR ta ii vzaiemovidnosyny z RSFR: dovyhi 1920 rik* [Status of the Ukr. SSR and its relations with RSFR: long year 1920]. Kyiv: Instytut istorii. [in Ukrainian].
3. Veselova, O., Marochko, V., & Movchan, O. (2000). *Holodomory v Ukraini 1921-1923, 1932-1933, 1946-1947: Zlochyny proty narodu* [Holodomors in Ukraine 1921-1923, 1932-1933, 1946-1947: Crimes Against the Nation]. Kyiv – New York: Vyd-vo M. P. Kots. [in Ukrainian].
4. Serhiichuk, V. (2003). *Yak nas moryly holodom. 1921-1923, 1932-1933. 1946-1947* [How We Were Starved. 1921-1923, 1932-1933. 1946-1947]. Kyiv: Ukrainska vydavnycha spilka. [in Ukrainian].
5. Kalinkina, S., Kornovenko, S., Markova, S., & Romanets, N. (2017). “Velykyi perelom” na seli. *Final selianskoi revoliutsii (1929–1933 rr.)* [“The Great Break” in the Village. Final of the Peasants’ Revolution (1929–1933)]. Cherkasy. [in Ukrainian].
6. Frolov, M. (2003). *Kompartiino-radianska elita USRR (1917-1922 rr.): Stanovlennia i funktsionuvannia* [Communist Party and Soviet Elite (1917-1922): Emergence and Functioning]. Zaporizhzhia: Premier. [in Ukrainian].

7. Vasyliiev, V., Werth, N., & Kokin, S. (2013). Nastroi ta modeli povedinky partiino-radianskykh pratsivnykiv USRR (1932–1933 rr.). In: *Partiino-radianske kerivnytstvo USRR pid chas holodomoru 1932–1933 rr.: Vozhdi. Pratsivnyky. Aktyvisty* [Party and Soviet leaders of the Ukrainian SSR during the holodomor of 1932–1933: Chiefs. Workers. Activists] Kyiv: Instytut istorii Ukrainy. [in Ukrainian].
8. Markova, S., & Sheremeta, L. (2021). Ukrainyskyi selianyn-khlibodar: istoryko-etymolohichnyi dyskurs. *Ukrainskyi selianyn* [Ukrainian Peasant], No. 25, pp. 115-121. [in Ukrainian].
9. (n.d.). Konotatsiia. In: *Slovyk inshomovnykh sliv* [Foreign Words Dictionary]. URL: <https://www.jnsm.com.ua/cgi-bin/m/s2.pl?Article=10096&action=show>
10. Kovaliv, Yu. (2007). Konotatsiia. In: *Literaturoznachna entsyklopediia* [Encyclopedia of Literature Studies], vol. 1, p. 515. [in Ukrainian].
11. Central State Archives of Supreme Bodies of Power and Governance of Ukraine, fund R.340, inventory 2, case 998, sheets 18. Vol. 1.
12. Kovaliv, Yu. (2007). Denotat. In: *Literaturoznachna entsyklopediia* [Encyclopedia of Literature Studies], vol. 1, p. 268. [in Ukrainian].
13. Central State Archives of Supreme Bodies of Power and Governance of Ukraine, fund 3204, inventory 1, case 3, sheets 23-27 back.
14. Sydorov, S. (2012). Radianska armii. *Entsyklopediia istorii Ukrainy* [Encyclopedia of History of Ukraine]. URL: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?Z21ID=&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0&S21STR=Radianska_armiia
15. Branch State Archives of Security Service of Ukraine, fund 16, case 514, sheets 9-10.
16. Central State Archives of Public Unions of Ukraine, fund 1, inventory 1, case 43, sheets 151-161.
17. Central State Archives of Public Unions of Ukraine, fund 1, inventory 1, case 42, sheets 4; 6.

Svitlana V. Markova

*Doctor of History, associate professor,
Director of the Holodomor Research Institute of the National Museum
of the Holodomor Genocide, Kyiv, Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8665-2688>
e-mail: markova1914@ukr.net*

Nina V. Lapchynska

*Senior Scholar of the Holodomor Research Institute of the National Museum
of the Holodomor Genocide, Kyiv, Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1586-2909>
e-mail: n_lapchynska@ukr.net*

Bibliographic Description of the Article: Markova, S. & Lapchynska, N. Soviet dissonances of connotations and denotations of the early 1920s in Ukraine: socio-historical discourse by the materials of the 5th conference of the Communist party (bolsheviks) of Ukraine. Part I. *Ukrainskyi Selianyn. [Ukrainian peasant]*, 26, 55-59. (In Ukrainian). doi: 10.31651/2413-8142-2021-26-Markova-Lapchynska

SOVIET DISSONANCES OF CONNOTATIONS AND DENOTATIONS OF THE EARLY 1920s IN UKRAINE: SOCIO-HISTORICAL DISCOURSE BY THE MATERIALS OF THE 5TH CONFERENCE OF THE COMMUNIST PARTY (BOLSHEVIKS) OF UKRAINE Part I

Abstract. Introduction. In the article, the authors analyzed the reports of the Bolshevik leaders on the 5th conference of the Communist Party (Bolsheviks) of Ukraine, in particular, the examples of the lexemes they used and their interpretations which gave them an additional meaning, new expressive coloration. New semantic categorical units “connotation” and “denotations” were introduced into the language of the language of contemporary historical research. A range of the documents from the Central State Archives of Public Unions were introduced into the scientific use for the first time for the objective analysis, realization of the aim and performing the tasks.

Methodology of the study is based onto civilizational and anthropological social and cultural approaches, and principles of historicism. The authors also used problematic chronological, historical typological, historical comparative, and other methods.

The purpose of our study is to analyze, characterize, generalize the deformations of the consciousness, content, social influences of the Communist ideology, latent components of the language code and textual interactions, that were strongly rooted in the language of communication and thinking, participated in the formation of cultural codes and influenced the choice of historical path.

Conclusions. After analyzing some reports of Bolshevik leaders at the Vth Conference of the Communist Party of Ukraine (Bolsheviks), it was found out that leaders often distorted the meaning of the words and phrases they used, especially those which possessed political features (e.g. “Ukrainian nationalists”, “independence-carriers”, “beggar” etc.). Taking into account the declared approaches, new semantic categorical units «connotation», «denotation» were introduced into the narrative of modern historical research. For the first time, the transcript of the Vth Conference of the Communist Party of Ukraine (Bolsheviks) without editorial changes was introduced into scientific field as a document that reflects the beliefs of the then Communist leaders.

Key words: Ukraine, Communist Party (Bolsheviks) of Ukraine, Ya. Yakovlyev, G. Zinovyev, H. Rakovskiy, “banditism”, “nationalism”, “the poor”, connotation, denotation.

Received 02.11.2021

Accepted 10.12.2021